

Záverečná správa o vykonávaní Operačného programu Kvalita životného prostredia
ZHRNUTIE PRE OBČANOV

Operačný program Kvalita životného prostredia (OP KŽP) je programovým dokumentom Slovenskej republiky pre čerpanie pomoci z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v oblasti ochrany a zlepšovania kvality životného prostredia, aktívnej adaptácie na zmenu klímy a podpory energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Investičná stratégia OP KŽP zahŕňa štyri tematické ciele politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2014 – 2020, ktorými sú:

- Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov;
- Podpora prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika;
- Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch;
- Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkoľvek diskriminácii

a prispieva k ich dosiahnutiu.

Návrh OP KŽP bol schválený uznesením vlády SR č. 175 zo dňa 16. 4. 2014.

OP KŽP v jeho počiatočnom znení bol schválený rozhodnutím Európskej komisie zo dňa 28. 10. 2014.

V súčasnosti je platným znenie OP KŽP (verzia 15.1), ktoré bolo schválené rozhodnutím Európskej komisie C(2023) 8249 final zo dňa 27. 11. 2023: <https://www.op-kzp.sk/obsah-dokumenty/dokument-op-kzp-veria-15-1/>, pričom posledná verzia OP KŽP (verzia 16.0/17.0) je len technickou zmenou, ktorou dochádza k uplatneniu miery spolufinancovania vo výške 100 % na výdavky vykázané v žiadostiach o platbu na EK za 10. účtovný rok.

Suma zdrojov EŠIF alokovaných v OP KŽP → 2,83 mld. €, z toho:

KOHÉZNY FOND → 1,724 mld. €,

EURÓPSKY FOND REGIONÁLNEHO ROZVOJA → 1,109 mld. €.

OP KŽP pozostáva zo **šiestich prioritných osí**.

Najväčšou z hľadiska rozsahu podpory a finančného objemu je **prioritná os 1: Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry** s alokáciou 1,152 mld. €. Projekty v rámci tejto prioritnej osi podporujú rozvoj dostupnosti a kvality environmentálnej infraštruktúry ako jedného z faktorov ovplyvňujúcich úroveň rozvoja regiónov a životnú úroveň obyvateľstva. Tieto projekty sú zamerané napr. na zlepšenie odvádzania a čistenia komunálnych vôd a zásobovania bezpečnou pitnou vodou, monitorovanie stavu podzemných a povrchových vôd, podporu separovaného zberu komunálnych odpadov, výstavbu zariadení na recykláciu odpadov, vrátane biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov, na realizáciu opatrení na zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov, ako aj podporu prvkov zelenej infraštruktúry, na zníženie znečisťovania ovzdušia a zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží.

Na **prioritnú os 2: Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami** je vyčlenených 123 mil. €, ktoré slúžia na podporu projektov zameraných na zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy. Okrem preventívnych protipovodňových opatrení k nim patria vodozádržné opatrenia v sídlach, ktorých súčasťou je využitie prvkov zelenej infraštruktúry a prispievajú k zlepšeniu mikroklimatických podmienok obyvateľov miest alebo obcí.

V rámci **prioritnej osi 3: Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy**, na ktorú je určených 244 mil. €, sú podporované projekty zamerané napr. na zvýšenie úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí, zvýšenie efektívnosti manažmentu mimoriadnych udalostí, ako aj na sanáciu zosuvných území ovplyvnených zmenou klímy.

V rámci **prioritnej osi 4: Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch**, ktorej zdroje predstavujú takmer 788 mil. €, sú podporované projekty zamerané na zníženie energetickej náročnosti verejných budov,

na zvyšovanie energetickej efektívnosti a využívania energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch, na podporu výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov, rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom, ako aj na zvyšovanie počtu miestnych plánov a opatrení súvisiacich s nízkouhlíkovou stratégiou.

Na **prioritnú os 5: Technická pomoc** je vyčlenených 77 mil. €.

V rámci **prioritnej osi 6: Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE**, ktorej zdroje predstavujú takmer 449 mil. €, bol podporený projekt Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky zameraný na podporu zraniteľných domácností, ktoré boli negatívne zasiahnuté zvýšením cien energie v súvislosti s dôsledkami vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine, ako aj inflačným rastom nákladov na základné životné potreby.

IMPLEMENTAČNÁ ŠTRUKTÚRA OP KŽP

Riadiaci orgán	Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR)
Sprostredkovateľské orgány	Slovenská agentúra životného prostredia¹ (SAŽP) – implementácia projektov prioritnej osi (PO) 1, PO 2, PO 6 a špecifického cieľa 3.1.2 v PO 3
	Ministerstvo vnútra SR (MV SR) – pre PO 3, špecifické ciele 3.1.1 a 3.1.3
	Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) – pre PO 4

Vyhlasovanie výziev a písomných vyzvaní

Od začiatku programového obdobia bolo **vyhlásených spolu 101 výziev a vyzvaní v celkovej sume 4,05 mld. €**, čo predstavuje 143,16 % alokácie OP KŽP.

OP KŽP je dopytovo orientovaný program, t. j. jeho implementácia sa uskutočňuje prostredníctvom projektov predložených žiadateľmi a na základe ich dopytu.

Veľký projekt – fázovaný (projekt, ktorého celkové výdavky presahujú 50 mil. €)

V rámci OP KŽP je implementovaný 1 veľký projekt, pričom ide o dofinancovanie II. fázy projektu „ČOV Sever“, ktorého I. fáza bola realizovaná z Operačného programu Životné prostredie. Projekt bol riadne ukončený.

Národné projekty (projekty s vopred vymedzeným predmetom, ktoré realizuje vopred určený subjekt)

V rámci OP KŽP bolo implementovaných 11 národných projektov. Finančný objem národných projektov predstavuje celkovo sumu 638,2 mil. €, čo je približne 21,68 % z celkovej alokácie OP KŽP.

Národné projekty v rámci OP KŽP teda iba dopĺňajú projekty predložené v rámci výziev, čo svedčí o dopytovo orientovanom charaktere programu.

Stav zazmluvnenia

Zazmluvnenie dosahuje sumu 2,78 mld. €, čo predstavuje 98,26 % alokácie OP KŽP a celkovo bolo zazmluvnených 3 215 projektov.

Stav celkového zazmluvnenia korešpondoval s dopytom, resp. pripravenosťou žiadateľov a kvalitatívnou úrovňou nimi predkladaných žiadostí o nenávratný finančný príspevok a zároveň zodpovedal charakteru podporovaných projektov. Prevažná časť investícií v rámci OP KŽP sa týkala projektov v oblasti environmentálnej infraštruktúry, ktoré si vyžadovali náročnejšiu a zdĺhavejšiu projektovú prípravu (vrátane majetkovo-právneho vysporiadania pozemkov a získania príslušných povolení), ako aj zložitejšie postupy verejného obstarávania.

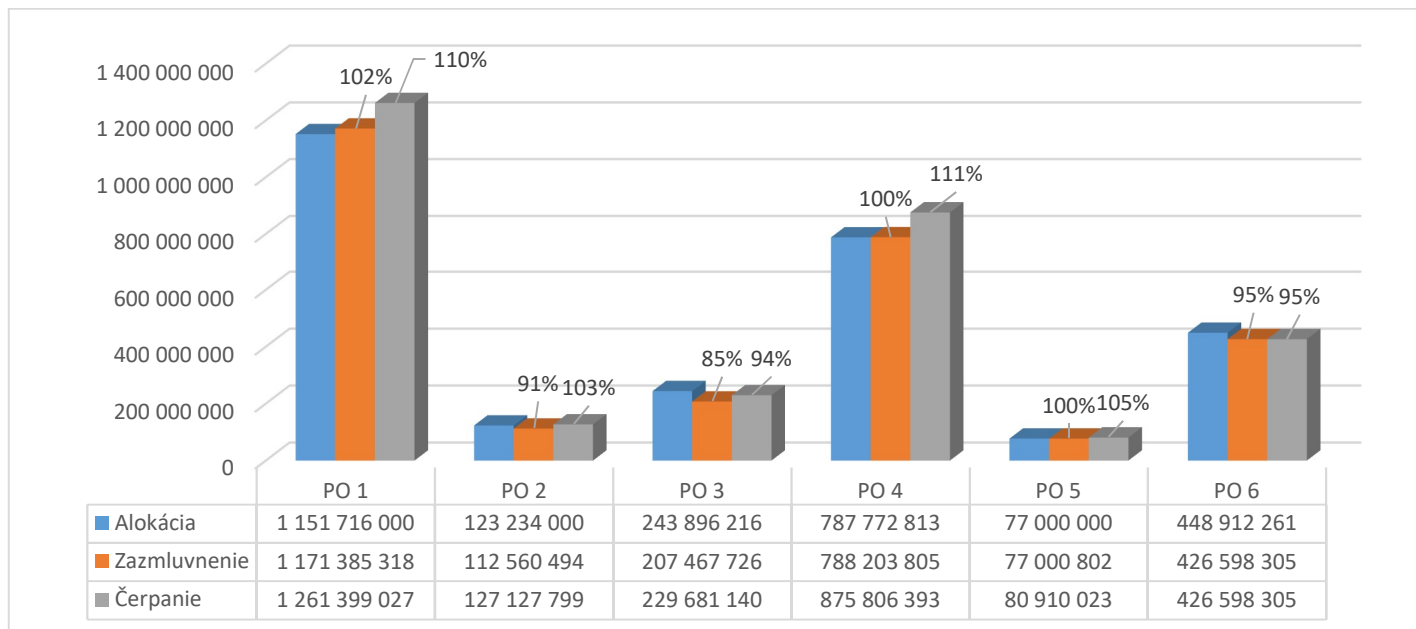
Stav čerpania

Čerpanie po zohľadnení nezrovnalostí a vratiek k 31. 05. 2025 dosiahlo sumu 3 mld. €, čo predstavuje 106 % alokácie OP KŽP. V sledovanom období dosiahlo čerpanie výšku 1,21 mld. € (z toho za Európsky fond regionálneho rozvoja

¹ Funkcia SAŽP ako SO pre OP KŽP v rámci PO 2014-2020 bola Uznesením vlády SR č. 486 zo dňa 27.9.2023 zrušená a všetky práva a povinnosti vyplývajúce z právnych vzťahov súvisiacich s vykonávaním činnosti SO k 1.1.2024 prešli na MŽP SR

352 mil. € a za Kohézny fond 855 mil. €). Nárast čerpania v porovnaní s rokom 2022 predstavoval 43 % z alokácie operačného programu.

Stav kontrahovania a čerpania EŠIF v EUR*



* čerpanie je v niektorých prípadoch vyššie ako 100 % z dôvodu schválenej legislatívy EÚ - STEP, ktorej súčasťou je aj možnosť uplatnenia 100 % financovania výdavkov

Napĺňanie merateľných ukazovateľov

Stav zazmluvnených hodnôt merateľných ukazovateľov programu korešponduje so zameraním vyhlásených výziev a dopytom, resp. pripravenosťou žiadateľov a dosahuje v priemere 93 % z cieľových hodnôt. Skutočný (dosiahnutý) stav hodnôt merateľných ukazovateľov fyzickej implementácie programu predstavuje v priemere 92 % z cieľových hodnôt.

Stav plnenia vybraných ukazovateľov:

Zvýšená kapacita pre zhodnocovanie odpadov: 333 831 t/rok

Novovybudované kanalizačné siete: 1 005 km

Plocha biotopov podporených s cieľom dosiahnuť lepší stav ich ochrany: 65 262 ha

Zníženie produkcie emisií PM10: 1 771 008 kg/rok

Počet obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany: 4 975 osôb

Plocha hydrogeologicky preskúmaného územia: 84 080 ha

Plocha pokrytia územia zabezpečeného systémom včasného varovania: 2 265 055 ha

Zníženie konečnej spotreby energie vo verejných budovách: 80 981 115 kWh/rok

Množstvo tepelnej energie vyrobenej v zariadení s využitím obnovit. zdrojov energie: 15 067 MWh/rok

Komunikačné aktivity

V rámci riadenej publicity boli aj v roku 2023 pravidelne zverejňované oznamy na webových sídlach OP KŽP www.op-kzp.sk; MŽP SR www.minzp.sk; SAŽP www.sazp.sk; SIEA www.siea.sk a MV SR www.minv.sk, ako aj na sociálnej sieti Facebook (<https://www.facebook.com/opkzp/>). Zverejnené informácie sa týkali najmä vyhlásených výziev

na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, termínov informačných podujatí a vydání riadiacich dokumentov. V prípade zverejňovania výziev riadiaci orgán využil aj formu **tlačových správ** prostredníctvom webového sídla MŽP SR. Za rok 2023 publikoval **5 osobitných tlačových správ** týkajúcich sa zverejnených výziev.

V roku 2023 bola hlavnou informačnou aktivitou informačná kampaň, ktorú zabezpečil SO SIEA v rámci Národného projektu **Žiť energiou**. SO SIEA využil prezentáciu OP KŽP prostredníctvom televízie, online médií, podcastov a online bannerovej kampane. RO MŽP SR, SO SAŽP a SO MV SR informačné semináre neorganizovali. SO SIEA ešte v roku 2023 zrealizoval **2 online informačné semináre** k vyhláseným výzvam prostredníctvom platformy MS Teams. V januári k 79. a 80. výzve zameranej na výstavbu zariadení na využitie slnečnej energie na výrobu elektriny. Na online seminároch sa **zúčastnilo celkovo 125 účastníkov**. RO pre OP KŽP za účelom efektívneho poskytovania informácií k aktuálnym výzvam prevádzkovalo aj v roku 2023 **infolinku** (+421 906 314 282), prostredníctvom ktorej záujemcovia získavali odborné usmernenie k otázkam týkajúcich sa oprávnenosti žiadateľa, aktivít, výdavkov projektu, ako aj k spôsobu vyplňania žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku.

Informácie potenciálnym žiadateľom sú priebežne počas celého roka poskytované tiež písomne prostredníctvom zriadenej e-mailovej adresy: vyzvy.opkzp@enviro.gov.sk.

Príklady úspešne realizovaných projektov za rok 2023



Názov projektu: Banská Bystrica, ochrana intravilánu pred povodňami

Prijímateľ: Slovenský vodohospodársky podnik, š. p.

Realizácia projektu: 01/2014 – 10/2023

Náklady projektu (zdroj EÚ): 24 056 177,06 €

Výsledky projektu: Predmetom projektu bola realizácia protipovodňovej ochrany mesta Banská Bystrica prostredníctvom úpravy brehov, ochranných hrádzí, vybudovania nových nábrežných protipovodňových múrov, mobilného hradenia a spôsobu vypúšťania vnútorných vôd počas prechodu návrhovej povodne v koryte Hrona a jeho doterajšieho inundačného územia cez intravilán mesta. Vybudovaním protipovodňovej ochrany od rkm 172,000 od cestného mosta do Iliáša až po rkm 179,016 a pravej strany Selčianskeho potoka po km úpravy 0,318 sa zabezpečilo prevedenie prietoku Q_{100} v koryte a k nemu prislúchajúcim ohradzovanom priestore, v priestore medzi novými nábrežnými múrmi a v priestore súčasného a budúceho inundačného územia s prevýšením 1m nad vypočítanú hladinu Q_{100} .



Názov projektu: Zníženie energetickej náročnosti MD-MAX s. r. o.

Prijímateľ: MD-MAX s. r. o.

Realizácia projektu: 05/2022 – 03/2024

Náklady projektu (zdroj EÚ): 490 869,77 €

Výsledky projektu: Aktivity projektu nadväzujú na už realizované opatrenia v oblasti energetickej účinnosti, a to realizáciou ďalších investícií do racionalizácie spotreby energie, najmä so zameraním na optimalizáciu spotreby energie a to zlepšením parametrov uchovania tepla a teplotnej stálosti priestorov. Zvýšenie energetickej efektivity prostredníctvom izolácie strechy a výmeny svetlíkov bol pre spoločnosť MD-MAX s. r. o. dôležitá aj z dôvodu potreby znižovania nákladov potrebných na realizáciu výrobných procesov a zníženú spotrebu tepla potrebného na vykurovanie. Zároveň bolo súčasťou realizovaných opatrení aj výmena zdrojov svetla za LED svietidlá, ktoré sa vyznačujú vyššou svietivosťou, nižšou spotrebou elektrickej energie a dlhšou životnosťou.